

A MŰVELTETŐ SZERKEZET

Az első fajta műveltető

Formája: **have (vagy get) + a mondat tárgya + a főige 3. alakja**

♣ Az igeidőt és a különböző módosításokat a *have* veszi magára. Az alább következő példákban párba állítottam a nem műveltető és a műveltető mondatokat.

Jack repaired my radio. – I had my radio repaired₃.

Fordítás: *Jack megjavította a rádiómat. – Megjavítottam a rádiómat.*

Tomorrow the mechanic will repair my car. – Tomorrow I will have my car repaired₃ by the mechanic.

Fordítás:

Holnap a szerelő megjavítja az autómat. – Holnap megjavítottam az autómat a szerelővel.

My friend will paint the fence. – I will have the fence painted₃.

Fordítás: *A barátom le fogja festeni a kerítést. – Le fogom festetni a kerítést.*

Lajos doesn't want anyone to clean his suit. – Lajos doesn't want to have his suit cleaned.

Fordítás:

Lajos nem akarja, hogy bárki kitisztítsa az öltönyét. – Lajos nem akarja kitisztíttatni az öltönyét.

♣ Most következzen néhány példa a leggyakoribb igei szerkezetekben:

The headmaster has the school decorated₃ every = Az igazgató minden karácsonykor kidíszíteti az iskolát.

The headmaster is having the school decorated₃. = Az igazgató (épp) az iskolát díszíteti.

The headmaster had the school decorated₃ last year. = Az igazgató tavaly kidíszítette az iskolát.

The headmaster was having the school decorated₃ = Az igazgató (épp) az iskolát díszítette, amikor... when...

The headmaster has had the school decorated₃. = Az igazgató kidíszítette az iskolát. (present perfect)

By the time the guests arrived, the headmaster had had the school decorated₃. = Mire a vendégek megérkeztek, az igazgató kidíszítette az iskolát. (past perfect)

The headmaster is going to have the school decorated₃. = Az igazgató ki fogja díszíttetni az iskolát.

The headmaster will have the school decorated₃. = Az igazgató ki fogja díszíttetni az iskolát.

The headmaster can have the school decorated₃. = Az igazgató kidíszíttetheti az iskolát.

The headmaster should have the school decorated₃. = Az igazgatónak ki kellene díszíttetnie az iskolát.

The headmaster may have the school decorated₃. = Lehet, hogy az igazgató kidíszíteti az iskolát.

A többi módbeli segédigére nem adok példát, mert a szerkezet ugyanaz a többinél is.

The headmaster has to have the school decorated. = Az igazgatónak ki kell díszíttetnie az iskolát.

Azokban az igeidőkben, amelyekre nem mondtam példát, nem gyakori a műveltető, mert ott már túl bonyolult lenne. Ezekben az esetekben megpróbáljuk úgy átalakítani a mondatot, hogy ne legyen benne műveltető.

♣ Ez a fajta műveltető formailag eléggé hasonlít a szenvedőre (a főige helyett egy másik ige tagozunk és a főige hátrébb van a 3. alakjában), annyira, hogy ezt a fajta szenvedőt nem is lehet szenvedőbe tenni.

Ezt a mondatot például nem is lehet szó szerint lefordítani angolra:

Joe öltönye tegnap ki lett tisztítatva.

♣ **Vigyázat!** A műveltetőt könnyű összekeverni a *perfect*-es mondatokkal, mivel mindkettőben a *have* szerepel, és csak a tárgy helyzete különbözteti meg őket.

I have my car repaired. = Megjavítottam az autómat.

(Műveltető, egyszerű jelen.)

I have repaired my car. = Megjavítottam az autómat.

(Nem műveltető, Present Perfect.)

I had my car repaired. = Megjavíttattam az autómat.
(Műveltető, egyszerű múlt.)

I had repaired my car. = Megjavítottam az autómat.
(Nem műveltető, *Past Perfect*.)

I should have my car repaired. = Meg kellene javíttatnom az autómat.
(Műveltető.)

I should have repaired my car. = Meg kellett volna javítanom az autómat.
(Nem műveltető, *perfect*.)

Az utolsó példában bármilyen módbeli segédigét használhattam volna (például *will, may, must* stb.)

♣ A példamondatokban a *have* helyett használhattam volna a *get* igét is.

I got my radio repaired yesterday. = Tegnap megjavíttattam a rádiómat.

A *get* azonban sokkal ritkább a műveltetőben (legalábbis ebben a típusban), mint a *have*. A *get* ezenkívül jóval informálisabb (köznyelvi), mint a *have*. Neked semmi bajod nem származik belőle, ha ilyenkor nem használod, elég, ha megérted.

A második fajta műveltető

Formája:

„műveltető ige” + „elkövető” + főige (a jelentés nem minden esetben „műveltető”)

♣ Normás esetben a főige **to+ige** formában van. A legtöbb igével így használjuk. Lássunk néhány példát:

I advised Jack to help me. = Tanácsoltam Jacknek, hogy segítsen nekem.

I allowed Jack to help me. = Megengedtem Jacknek, hogy segítsen nekem.

I asked Jack to help me. = Megkértem Jacket, hogy segítsen nekem.

I begged Jack to help me. = Könyörögtem Jacknek, hogy segítsen nekem.

I blackmailed Jack to help me. = Megzsaroltam Jacket, hogy segítsen nekem.

I bribed Jack to help me. = Megvesztegettem Jacket, hogy segítsen nekem.

I commanded Jack to help me. = Megparancsoltam Jacknek, hogy segítsen nekem.

I convinced Jack to help me. = Meggyőztem Jacket, hogy segítsen nekem.

I expected Jack to help me. = Arra számítottam, hogy Jack segít nekem.

I forced Jack to help me. = Kényszerítettem Jacket, hogy segítsen nekem.

I got Jack to help me. = Rávettem Jacket, hogy segítsen nekem.

I instructed Jack to help me. = Utasítottam Jacket, hogy segítsen nekem.

I ordered Jack to help me. = Megparancsoltam Jacknek, hogy segítsen nekem.

I paid Jack to help me. = Lefizettem Jacket, hogy segítsen nekem.

I permitted Jack to help me. = Megengedtem Jacknek, hogy segítsen nekem.

I persuaded Jack to help me. = Rábeszéltem Jacket, hogy segítsen nekem.

I requested Jack to help me. = Kértem Jacket, hogy segítsen nekem.

I threatened Jack to help me. = Megfenyegettem Jacket, hogy segítsen nekem.

I wanted Jack to help me. = Azt akartam, hogy Jack segítsen nekem.

I told Jack to help me. = Mondtam Jacknek, hogy segítsen nekem.

I warned Jack not to play with fire. = Figyelmeztettem Jacket, hogy ne játsszon a tűzzel.

Vigyázz! A *say*-t ilyenkor nem használják!

♣ A *to* tagadása *not to*.

He advised me to do it. = Azt tanácsolta, tegyem meg.

He advised me not to do it. = Azt tanácsolta, ne tegyem meg.

I told him not to buy that lemon. = Mondtam neki, hogy ne vegye meg azt a tragacsot.

1. kivétel

Van három ige, amelyek formailag kivételek, mert a főige előtt nincsen „to”. Ezek a *make, have* és *let*.

Példák:

I made Jack type the letter. = kb. Kényszerítettem Jacket, hogy legépelje a levelet.

I let Jack help me. = Megengedtem Jacknek, hogy segítsen nekem.

I had Ann type the letter. = kb. Legépeztettem Annával a levelet.

Az utolsó mondat esetén sem az angol, sem a magyar mondatban nem egyértelmű, hogy kényszerítettem vagy megkértem, továbbá hogy szívességet tett nekem, szolgáltatást végzett vagy munkaköri kötelessége volt, hogy legépelje. A *have* tehát egészen kiváló fordítása a magyar műveltetőnek. **Vigyázz, a *have*-nek van más jelentése is.**

♣ **Megjegyzés:** A *make*-nek ez a jelentése rendszerint akkor igaz, amikor a „műveltető” ember. Amikor a „műveltető” élettelen tárgy, akkor a *make* jelentése általában enyhébb, magyarul az *okoz*-hoz vagy *arra készlet*-hez hasonló.

Red makes you look younger. ≈ Piros ruhában fiatalabbnak látszol.

(„A piros azt okozza, hogy fiatalabbnak látszol”)

What made you do such a thing? ≈ Hogy jutott eszedbe ilyet tenni?

(„Mi készítette arra, hogy ilyen dolgot tegyél?”)

What makes you think so? = Miből gondolod?

(„Mi okozza azt hogy ezt gondolod?”)

The film made Ann cry. = A film megríkatta Annát.

(„A film arra készítette Annát, hogy sírjon.”)

Amint láthattuk, az eddig felsorolt igék nem mind „műveltető” jelentésűek. Például a *let*, *allow* és *permit* jelentése *megenged*.

2. kivétel

Bizonyos igéket egyáltalán nem lehet a fent említett műveltető szerkezetbe tenni. Ezeket teljesen másképpen használjuk. A két leggyakoribb ilyen ige a *suggest* és a *recommend*, bár néhány anyanyelvű szerint a *recommend* így is és szabályosan is használható. (Pl. *I recommended him to buy that book.*)

I suggested (that) he should buy that book. = Javasoltam, hogy vegye meg azt a könyvet.

I suggested (that) he buy that book. = Javasoltam, hogy vegye meg azt a könyvet.

I suggest (that) you should be at home. = Javasolom, hogy legyél otthon.

I suggest (that) you be at home. = Javasolom, hogy legyél otthon.

I recommended (that) he should sell his car. = Javasoltam, hogy adja el az autóját.

I recommended (that) he sell his car. = Javasoltam, hogy adja el az autóját.

Szenvedőben

A második típusú műveltető lehet szenvedőben.

Példák a második típusú műveltetőre és az első kivételre:

Jack was told to help me. = Jacknek megmondták, hogy segítsen nekem.

(Jacknek meg lett mondva, hogy segítsen nekem.)

Jack was allowed to help me. = Jacknek megengedték, hogy segítsen nekem.

(Jacknek meg lett engedve, hogy segítsen nekem.)

Jack was persuaded to help me. = Jacket rábeszélyték, hogy segítsen nekem.

(Jack rá lett beszélyték, hogy segítsen nekem.)

Jack was made to help me. = Jacket kényszerítették, hogy segítsen nekem.

(Jack kényszerítve lett, hogy segítsen nekem.)

A szenvedőben (szabályos és első kivétel) a főige mindenképpen *to* + ige alakban szerepel. Majdnem mindegyik fentebb említett ige lehet szenvedőben, kivéve a *let*, *have* és *get* igék.

♣ A 2. kivétel is lehet szenvedőben. Példák:

It was suggested (that) he should buy that book. = Javasolták, hogy vegye meg azt a könyvet.

It was suggested (that) he buy that book. = Javasolták, hogy vegye meg azt a könyvet.

It was suggested (that) Joe should be at home. = Javasolták, hogy Joe legyen otthon.

It was suggested (that) Joe be at home. = Javasolták, hogy Joe legyen otthon.

It was recommended (that) he should sell his car. = Javasolták, hogy adja el az autóját.

It was recommended (that) he sell his car. = Javasolták, hogy adja el az autóját.